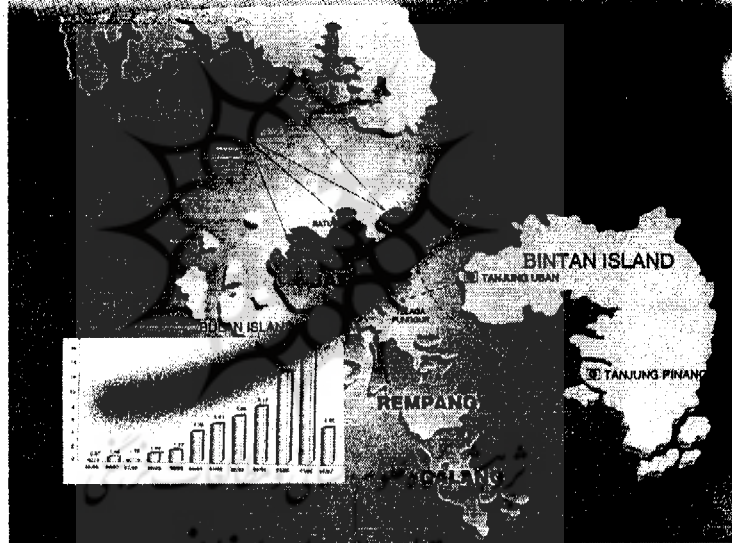
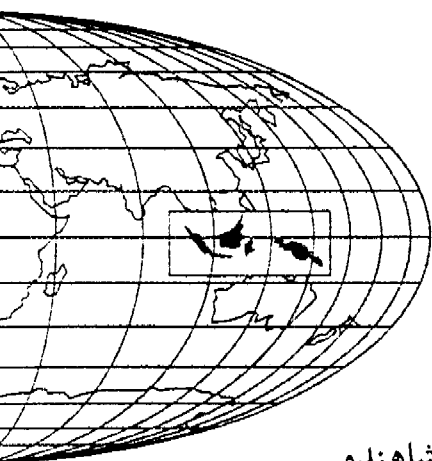

مثلث رشد

الگوی موفق در همکاری‌های

دکتر بهزاد شاهنده

از مدتها پیش یعنی از زمانی که به عنوان محقق میهمان در «انستیتو مطالعاتی جنوب شرقی آسیا در سنگاپور»^۱ مشغول تحقیق بودم (۱۹۹۱ - ۱۹۹۰) مطالعه بر «علت وجودی» (Raison d'etre) و مفهوم و... «مثلث رشد»^۲ را آغاز نمودم. ولی به علت اینکه همکاری‌های مزبور هنوز در مراحل اولیه بودند و عملاً امکان نداشت تحلیلی از فرایندی که در مراحل اول است ارائه داد، صرفاً به جمع‌آوری مطالب و مدارک پرداختم. حال پس از گذشت شش سال و مطالعات لازم و جامع و سفر به مرکز همکاری مثلث رشد (جزیره باتام)^۳ در اکتبر و نوامبر ۱۹۹۶ که به دعوت «سازمان باتام»^۴ انجام گرفت، تصمیم به تحلیلی از مثلث رشد گرفتیم که هم اکنون در پیش روی شماست.

۱. منطق و استدلال «مثلث رشد» - چرا «مثلث رشد» ۱.۱. موقعیت:

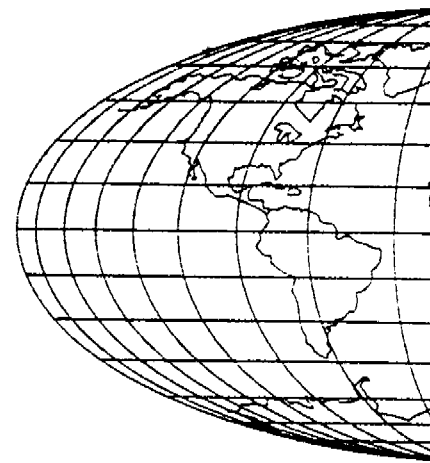
«سنگاپور، جوهور و جزایر ریوا» که پروفیسور «ب جی. حبیبی»^۷ (وزیر صنعت و تحقیقات کشور اندونزی) به آن لقب «سی جوری»^۸ را داده است، در سر راه خطوط تجاری بین «دریای جنوب چین»^۹ و اقیانوس هند قرار دارد (منطقه‌ای استراتژیک در سر راه مواصلات دریایی). منطقه مزبور دقیقاً منتهی‌الیه مرکز ورود به تنگه استراتژیک «مالاکا»^{۱۰} واقع شده است. (به نقشه مراجعه شود). «جوهور» دومین استان بزرگ در شبه جزیره مالزی است (مالزی غربی زیرا که مالزی به دو قسمت غربی و شرقی تقسیم شده است و سیزده ایالت دارد) و از ساختار کشاورزی (مزارع بزرگ) و زیرساخت صنعتی نرینی برخوردار است. جزایر ریوا (با مرکزیت باتام) بخشی از استان ریوا اندونزی است که یکی از مناطق بزرگ تولید و نفت و گاز این کشور به شمار می‌رود. جزایر ریوا شامل جزیره باتام (در بیست کیلومتری سنگاپور و مسافتی ۴۵ دقیقه‌ای با کشتی به سنگاپور)، جزیره «بین تان»^{۱۱} در شرق، «بولان» در جنوب غربی می‌باشد. استان ریوا شامل بخشی از استان سوماترا (فقیرترین استان کشور ۲۷ استانی و ۲۰۰ میلیونی اندونزی) است. کشور سنگاپور (دولت شهر سنگاپور - جمهوری جزیره‌ای سنگاپور) بین جوهور و «ریوا» قرار دارد و از اقتصاد پیشرفته و تکنولوژی بسیار مدرن برخوردار است. (سنگاپور از ژانویه ۱۹۹۵ به کشور توسعه یافته جهان مبدل شده و با درآمد سرانه ۲۴ هزار دلار از پیشرفته‌ترین کشورهای جهان به شمار می‌رود).^{۱۲}

۱.۲ امتیاز و برتری اقتصادی:

«مثلث رشد» به علل اقتصادی ترغیب‌کننده و اراده سیاسی به عنوان عامل حمایت‌کننده ایجاد گردیده است. از لحاظ اقتصادی دلایل قانع‌کننده (عملاً منطقی - عقلانی) تشکیل «مثلث رشد» عبارتند از: هزینه‌های کارگری و تجاری - صنعتی در سنگاپور به مناسبت دو دهه و نیم رشد سریع اقتصادی (ملاک بررسی ما سال ۱۹۸۹ سال تشکیل «مثلث رشد» است که حال با گذشت هفت سال دیگر بر اجبار فوق یعنی انتقال فعالیت‌ها از سنگاپور افزوده شده است) افزایش چشم‌گیری داشته است.^{۱۳} کمبود زمین (کل مساحت جمهوری سنگاپور ۶۱۵ کیلومتر مربع است) و کارگر (جمعیت امروزی سنگاپور بالغ بر سه میلیون است) باعث رشد سریع در

مفهوم «مثلث رشد» به عنوان خصیصه‌ای از توسعه اقتصادی جنوب شرقی آسیا موضوع بحث و گفتگوی زیادی است. با وجودی که مفهوم «مثلث رشد» مفهومی جدید نمی‌باشد، لکن «مثلث رشد» «سنگاپور - جوهور - ریوا»^۵ به عنوان اقدامی بزرگ در همکاری‌های درون منطقه‌ای که می‌تواند به عنوان الگوی همکاری‌های اقتصادی گسترده‌تر در حوزه کشورهای آسیای جنوب شرقی (آسه آن)^۶ مورد بهره‌برداری قرار گیرد، مطرح بوده و مورد تأکید می‌باشد. مفهوم «مثلث رشد» اساساً مفهومی است ساده: ایجاد ارتباط سه منطقه (حوزه) که از منابع و امکانات متفاوت و امتیازات (برتری‌های) مقایسه‌ای گوناگون برخوردار هستند و اتصال آنها به یکدیگر و نهایت تشکیل منطقه‌ای بزرگ‌تر با امکانات و توانمندی‌های بالقوه گسترده‌تر در جهت رشد و توسعه اقتصادی. تفاوت‌ها و گوناگونی موجود در سه منطقه (حوزه) در جهت تکامل همکاری‌های منطقه‌ای است نه در راستای رقابت. بنابراین، صنایع مختلف که تولیدات خود را در مثلث متمرکز می‌نمایند، از امتیازات بالفعل و بالقوه مناطق، ساختار کارآمد، نیروهای کارگری ماهر و متمرکز در منطقه و هزینه‌های پایین کارگری و وجود کافی کارگر ارزان و زمین مناسب و ارزان و... برخوردار خواهند شد.

رون منطقه‌ای

هزینه‌های کارگری و املاک که با توجه به افزایش نرخ دلار سنگاپور به کاهش سود انجامیده است. در سال ۱۹۸۹ (سال تشکیل مثلث رشد) درآمد رسمی متوسط در تولیدات سالانه رقمی بالغ بر ۱۲ درصد افزایش نشان می‌داد (که اگر دلار آمریکا را مورد محاسبه قرار دهید رقم به ۲۱ درصد نیز می‌رسید). در سال ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ رقم مزبور افزایش بیشتری را نشان می‌داد. تغییرات درکارایی کارگری با افزایش دستمزدها نتوانسته است برابری کند. افزایش در قیمت املاک به همان شکل حالت شدیداً صعودی داشته است. استخدام کارگران خارجی بسیار گران شده و دسترسی به آنها بسیار مشکل گردیده. دولت سنگاپور طبق قانون، کارخانه‌ها و مجتمع‌های صنعتی را ملزم ساخته است که سقف ۴٪ را نسبت به استخدام کارگران خارجی حفظ نمایند. شرکت‌ها و صنایع سنگاپور بالاجبار تحت فشار بالا بردن کیفیت کار تولیدی خود و انتقال فعالیت‌های خود به دیگر مناطق یا هزینه‌های کمتر قرار گرفته‌اند. (شرکت‌های مزبور عملاً چاره‌ای نداشتند جز اینکه به هر دو استراتژی بپردازند).^{۱۴}

«مثلث رشد» انتقال‌یابی فوق را تسهیل کرده است. نزدیکی سنگاپور - ایالت «جوهور» و جزایر ریوا» به یکدیگر نقش اساسی را در امر فوق ایفاء کرده است، زیرا که حداقل هزینه نقل و انتقال و مسافرت را دربردارد (سفر دریایی از سنگاپور به جزیره «باتام» مرکز فعالیت‌های مثلث رشد فقط ۴۵ دقیقه است زیرا که سنگاپور در ۲۰ کیلومتری باتام قرار دارد) نزدیکی سه مرکز به یکدیگر آن قدر می‌باشد که تجار سه منطقه می‌توانند در دو منطقه دیگر به فعالیت اقتصادی - صنعتی خود پرداخته و همان روز به محل اقامت خود باز گردند.^{۱۵}

امتیازات مطابقتی تکاملی که در نتیجه توان مختلف سه منطقه «مثلث رشد» حاصل می‌شود، حالت مکمل را دارند تا اینکه رقابتی باشند. سنگاپور سرمایه انسانی با کیفیت بالا دارد زیرا ساختار کاملاً توسعه‌یافته‌ای را در اختیار دارد، استان جوهور از زمین نسبتاً ارزان (نسبت به سنگاپور) و کارگران نیمه ماهر برخوردار است (جوهور از لحاظ وسعت ایالت دوم مالزی است). جزایر «ریوا» از زمین بسیار ارزان و هزینه‌های کارگری خیلی پایین برخوردارند (هزینه‌های کارگری - دستمزد کارگر به‌طور روزانه روزی ۶/۷۰ روپیه اندونزی برابر با ۲/۵ دلار آمریکا بود - رقم مربوط به نوامبر ۱۹۹۶ است - ارقام به دست آمده در سفر اخیر بنده به اندونزی جزیره باتام نوامبر ۱۹۹۶). در اینجا برای تحلیل بیشتر موضوع لازم

است مطلب را بیشتر باز کنیم. برای مثال هزینه‌های کارگری غیرماهر به‌طور ماهانه ۷۵ دلار در باتام، در مقایسه با ۲۵۰ دلار در جوهور و ۴۵۰ دلار در سنگاپور است. شرکت‌های بزرگ چند ملیتی که هم اکنون به تعداد ۶۰ شرکت در باتام فعالیت دارند (نظیر فیلیپس، سانپو، ماتسوشیتا، تامسون، ا. تی. تی. و...) ۱۶ مرکز سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های اطلاعاتی خود را در سنگاپور حفظ کرده و عملیات کارگر بر را در جوهور و یا باتام مستقر نموده‌اند. نزدیکی سنگاپور به دو منطقه دیگر نظارت و کنترل را آسان‌تر کرده و باعث تسهیل در انتقال نهایی کالاها به سنگاپور و توزیع آنها از طریق شبکه سنگاپور به سراسر دنیا می‌گردد.^{۱۷} شرکت‌ها بنا بر نوع عملیات می‌توانند در سه منطقه مثلث رشد کارها و فعالیت‌های خود را تقسیم نمایند.

برای مثال فعالیت‌های نیازمند به تکنولوژی پیشرفته (تکنولوژی بر) می‌تواند در سنگاپور مستقر شود، جوهور می‌تواند مقر فعالیت‌های تکنولوژی متوسط و باتام مرکز فعالیت‌های صنایع کارگر بر به شیوه خط تولید و مونتاژ باشد.

برای فعالیت‌های تولیدی صرفاً همگونی عمودی^{۱۸} مدنظر نیست. بخش خدمات نیز در فلسفه وجودی «مثلث رشد» مورد تأکید بوده است. سنگاپور از بخش خدماتی مالی و تجاری بسیار پیشرفته برخوردار است که به شبکه جهانی متصل می‌باشد. دو منطقه جوهور و باتام (جزایر ریوا) به علت نزدیکی به شبکه مالی تجاری سنگاپور از آن بهره گرفته و در نهایت «بازی حاصل جمع غیر صفر»^{۱۹} را فراهم می‌سازد (سرمایه‌داران خارجی که مایل به سرمایه‌گذاری در مثلث رشد هستند از شبکه پیشرفته سنگاپور بهره گرفته و با تضمین‌های کافی از سنگاپور توسعه یافته با خیالی آسوده به فعالیت خود می‌پردازند).

مضافاً ترکیب امتیازات طبیعی سه منطقه در صنعت توریسم (سال گذشته شش میلیون نفر از سنگاپور بازدید کردند) باعث درآمدی هنگفت برای مثلث رشد و هزینه کردن آن در اقتصاد سه کشور سنگاپور، مالزی و اندونزی خواهد شد. سرمایه‌گذاری در مناطق ساحلی جزایر ریوا (این جزایر از بهترین مناطق توریستی با تمام امکانات رفاهی و طبیعت دست نخورده برخوردار شده‌اند - مشاهدات نوامبر ۱۹۹۶) و جوهور ایجاد تسهیلات رفاهی توریستی باعث شده است توریست‌های وارد شده به سنگاپور چند روزی از تعطیلات خود را در منطقه دیگر

لائوس و کامبوج و سپس برمه (میانمار) به جرگه آسه آن خواهند پیوست.

با توجه به امکانات بالفعل و بالقوه فوق بود که «گوچاک تونگ»^{۲۳} معاون نخست وزیر وقت دولت جمهوری سنگاپور در سال ۱۹۸۹، مفهوم مثلث رشد بین سنگاپور، جوهور و ریوا را اعلام داشت و باعث هم‌گونی سه منطقه و عملاً سه کشور سنگاپور، مالزی و اندونزی گردید. مفهوم مثلث رشد مفهومی است نشأت گرفته از ابتکار بخش دولتی و غیردولتی سه کشور مزبور. ارتباط سه منطقه در اصل به ایجاد «دست نامریی» در توسعه منطقه انجامیده است.^{۲۳}

۳. ۱. توسعه در جوهور (مالزی):

جوهور در سال‌های اخیر به علت سیاست دولت کوالالامپور و به واسطه مجاورت با سنگاپور به منطقه‌ای شکوفا تبدیل شده است. تعداد سرمایه‌گذاری در سال ۱۹۸۸ به نقطه عطفی رسید و از آن پس نیز پویایی خود را حفظ کرده است (ثبات سیاسی مالزی - توجه دولت به رشد و توسعه، اراده لازم رهبران محلی و... نقش اساسی در پویایی فوق ایفاء کرده‌اند). ایالت جوهور در حال حاضر ۲۰ درصد کل سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در مالزی را در بردارد اشتغال حاصله از سرمایه‌گذاری‌های گسترده سالانه بیش از ۴۰ هزار کار جدید را تولید کرده‌اند و دو سوم سرمایه‌گذاری‌ها، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و عمدتاً سنگاپوری هستند. عمده سرمایه‌های تصویب شده در منسوجات و کالاهای وابسته به آن هستند (امکانات ویژه دولت مالزی باعث رونق مزبور شده است). «پارک‌های صنعتی»^{۲۴} در جوهور با آخرین امکانات و تکنیک‌ها ساخته شده است. و «منطقه آزاد تجاری» برای تسهیل در امر حمل و نقل کالا ایجاد گردیده است. سنگاپور و جوهور در برنامه‌ای مشترک توافق به توسعه توانمندی‌های صنعتی جوهور گرفته‌اند که از جمله می‌شود به تأسیس «انستیتو آموزشی مشترک»^{۲۵} برای آموزش تکنیک‌های لازم به کارگران نام برد.^{۲۶} حضور فعال شرکت‌های نیمه دولتی سنگاپور از قبیل «شرکت کمپل»^{۲۷} در ایجاد و راه‌اندازی پارک‌های صنعتی به شهرک‌ها و مناطق توریستی از دیگر نمونه‌های همکاری مشترک سنگاپور - جوهور (مالزی) است. قوانین سهل و آسان جذب سرمایه که دولت «ماهاتیر محمد»^{۲۸} (نخست وزیر مالزی از سال ۱۹۸۱) مبتکر آن بوده، راه را برای سرمایه‌گذاری با تضمین‌های لازم، قوانین مدون و با ثبات

با هزینه کمتر بسر برده و درآمد خوبی برای آن در منطقه شوند (سفر به سنگاپور دیگر صرفاً به سنگاپور نیست بلکه در یک مجموعه «باتام» و «جوهور» را نیز در بردارد - جزیره «باتام» به تنهایی در سال گذشته یک میلیون نفر توریست را جذب کرد).^{۲۰}

سه منطقه به منظور تسهیل در انتقال توریست بین خود (که عمدتاً از سنگاپور به علت تجاری بودن آن لبریز می‌شود) امکانات فیزیکی لازم را فراهم آورده و با درصد فزاینده آوردن آن هستند - فی‌المثل سنگاپور و جزایر ریوا در شرف ساخت پلی هستند بین منطقه خود به مسافت ۲۰ کیلومتر که سنگاپور را به باتام مرتبط سازد (پل‌هایی نیز برای ارتباط باتام با دیگر مناطق و جزایر ریوا احداث شد و یا در حال احداث است) که باعث خواهد شد از شمالی‌ترین منطقه جنوب شرقی آسیا یعنی کشور برمه (میانمار) بتواند از طریق تایلند به مالزی (شبکه سراسر مالزی راه شمال و به جنوب شبه جزیره مالزی احداث گردیده) و از طریق پل به سنگاپور و سرانجام به باتام اندونزی امکان‌پذیر شود. کشورهای اتحادیه آسیای جنوب شرقی «آسه آن» در تحقق داشتن منطقه‌ای بدون مرز قدم برداشته و پس از تحقق «منطقه آزاد تجاری آسه آن»^{۲۱} در سال ۲۰۰۳، منطقه تردد آزاد در بین تمامی کشورهای ده گانه جنوب شرقی آسیا به منسوخ ظهور خواهد رسید (هم اکنون ۷ کشور عضو آسه آن هستند - تایلند، مالزی، سنگاپور، اندونزی، برانی، فیلیپین و ویتنام (ژوئیه ۱۹۹۵ ملحق شد) و طی دو سال آینده در ابتدا

(برعکس کشورهایی که هر چند صباح به تغییر قانون صادراتی می‌پردازند و سرمایه‌داران را دچار ابهام و سردرگمی می‌نمایند) هموار ساخته است. برخوردار بودن از ۱۰۰ سرمایه در شرکت‌هایی که سرمایه‌داری داخلی موجود نباشد (یا حاضر به سرمایه‌گذاری نباشد)، در شرکت‌هایی که ۸۰٪ تولیدات خود را صادر می‌نمایند و شرکت‌هایی که بیش از ۳۵۰ نفر مالزیایی در استخدام دارند نمونه‌ای از مقررات تسهیلی دولت کوالالمپور است.

توسعه در جوهور به دیگر مناطق مالزی سرایت کرده و جوهور در ارتباط تنگاتنگ با دیگر ایالات کشور، نقش سنگاپور را در توسعه آنها ایفا می‌نماید. انتقال صنایع کارگر به دیگر مناطق کشور از جوهور نمونه این ارتباط جدید است. تأثیری به نام تأثیر موج (موج کوتاه که به دیگر مناطق سرایت می‌نماید) در این راستا شکل گرفته سنگاپور به جوهور، جوهور به دیگر نقاط مالزی که همگی در ارتباط مستقیم با توانمندی‌های گوناگون، امتیازات برتر، مکمل بودن در مقابل رقابتی بودن، می‌باشند. جذب سرمایه موفق جوهور دیگر استان‌های مالزی از جمله «پاهانگ»^{۲۹} و «ترنگانو»^{۳۰} را ترغیب کرده که امکانات و ترتیبات لازم را در جهت جذب سرمایه به عمل آورند (الگو گرفتن از جوهور). استان‌های مذکور از تعداد زیادی کارگر غیرماهر، زمین فراوان، منابع دست نخورده برخوردار هستند و صرفاً نیاز به مدیریت دارند که جوهور با کسب از سنگاپور آن را در اختیار آنها قرار داده است.^{۳۱} موفقیت «مثلث رشد» (سنگاپور - جوهور - ریوا موسوم به سی جوری) به عنوان «مثلث اصلی یا اولیه» به دیگر نقاط منطقه جنوب شرقی آسیا سرایت کرده که می‌تواند به «مثلث رشد شمال»^{۳۲} متشکل از جنوب تایلند (استانی از جنوب تایلند) «استان آچه»^{۳۳} در اندونزی و جزیره «پی ننگ»^{۳۴} در مالزی که در شرف شکل‌گیری است اشاره داشت («مثلث رشد شرق»^{۳۵} متشکل از ایالت صبا مالزی^{۳۶}، ایالت (منطقه سولاوایی)^{۳۷} در اندونزی و «منطقه سلو»^{۳۸} از جنوب کشور فیلیپین نیز در مرحله راه‌اندازی است).

۱.۴ توسعه در ریوا (جزایر):

توسعه اولیه «باتام» در حقیقت در سال ۱۹۷۱ مطرح شد («باتام» علی‌رغم موقعیت استراتژیک، نزدیکی به سنگاپور که فاصله‌ای است ۲۰ کیلومتری، قبلاً مورد توجه قرار نگرفته بود). در دهه هفتاد گسترش و رشد اکتشافات

نفی در دریا (مناطق ساحلی) باعث گردید که جزیره «باتام» به تدریج به پایگاه فعالیت شرکت «پتس امینا»^{۳۹} (شرکت نفت اندونزی) مبدل گردید. «برنامه جامع باتام»^{۴۰} با کمک گرفتن از شرکت‌های مشاورتی آمریکایی و ژاپنی تنظیم گردید.

«باتام» طی چهار برنامه زمان‌بندی شده شکل گرفت: ۱. مرحله شکل‌گیری (۷۶ - ۱۹۷۱). اکتشاف نفت و گاز و صنایع وابسته و صنایع مشتق شده از نفت، به جزیره باتام جان بخشید. (جزیره خفته و توسعه‌نیافته) سه شرکت «پاسفیک بشل»^{۴۱} آمریکا، «نیشو ایی وای»^{۴۲} (ژاپن) و شرکت پتس امینا (اندونزی) فعالیت‌ها را هدایت می‌کردند و برنامه‌ها را طراحی می‌کردند (همگی با نظارت اندونزی).

۲. مرحله اولیه (ابتدایی) (۱۹۷۹ - ۱۹۷۶). در سال ۱۹۷۷ مطالعه جامع دیگری به وسیله شرکت‌های مشاوره‌ای آمریکایی به سبب کاهش قیمت نفت و رکود در صنعت نفت و کاوش در جهت بهره‌گیری از باتام در صنایع دیگر، انجام گرفت و باتام از لحاظ قدرت بالقوه مورد بررسی قرار گرفت. دولت اندونزی با شناخت کامل از توان بالقوه «باتام» از تمامی راه‌ها بر هر چه جلوه‌تر کردن توانمندی‌های باتام از جمله استفاده از کارشناسان خارجی بهره گرفت. بودجه تحقیقاتی کلانی برای منظور فوق تعیین شده بود، زیرا که اندونزی نیاز داشت به اقتصاد درمانده خود سامان دهد. (بایستی منفذی باز می‌گردید که فشار بیکاری و عقب‌ماندگی در اندونزی را تقلیل دهد).

۳. مرحله تثبیت (۸۳ - ۱۹۷۸). جزیره «باتام» با نتیجه‌گیری از مطالعات گسترده‌ای که انجام گرفت و اراده لازم‌سیاسی و اقتصادی دولتمردان اندونزی جهت اقدام به ابتکارات برای فائق آمدن بر مشکلات عدیده کشور

جمعیت انبوه - فقر گسترده - نیاز به سرمایه (جذب سرمایه خارجی) جهت رفع معضلات^{۴۳} در سال ۱۹۷۸ به منطقه محصور شده مبدل گردید و به منطقه‌ای عاری از هرگونه تعرفه واردات و صادرات تبدیل شد. «سازمان توسعه صنعتی باتام»^{۴۴} موسوم به «بی‌دا» با هدف تحقق امر فوق تشکیل گردید و برنامه جامع باتام برای تبدیل جزیره مزبور به مرکز صنعتی، تجاری، توریستی و خدماتی به اجراء درآمد.

۴. مرحله اجراء (۸۹ - ۱۹۸۳). برنامه‌ها و طرح‌های عظیم زیر ساختی (فرودگاه - بندار، پروژه‌های ساختمان‌سازی، مخابرات، نیروگاه‌ها، مراکز ذخیره‌سازی آب، مدارس، فاضلاب، شبکه راه (حمل و نقل جاده‌ای) از سال ۱۹۸۳ به اجراء گذارده شدند. قوانین تجاری متری برای جذب سرمایه خارجی و همکاری کشورهای خارجی به ویژه سنگاپور تدوین گردید (هدف اولیه جذب همکاری سنگاپور بود، زیرا که سنگاپور پیشرفته و متری و سخت گیر اگر راضی به همکاری شود راه را برای دیگر کشورها در داخل و خارج از منطقه فراهم خواهد ساخت).

۵. مرحله رشد و شکوفایی (۱۹۸۹). با تکمیل اغلب پروژه‌های زیر ساختی، سرمایه‌های قابل توجهی جذب باتام گردید. لازم به تذکر مجدد است که داشتن زیر ساخت‌های خوب با کیفیت عالی شرط تنها برای جذب سرمایه‌های خارجی نیست، حتی قوانین متری نیز به خودی خود کافی نیستند. «باتام» زمانی توانست با تمام امکاناتی که طی ۲۵ سال فراهم آورده نهایت استفاده از داده‌های خود داشته باشد تا توانمندی‌های سنگاپور و جوهور (مالزی) تکمیل شوند. تضمین‌های مالی، خدماتی سنگاپور، تسهیلات صادراتی آن کشور، در اختیار قرار دادن تکنولوژی متوسط جوهور (مالزی) همگی در یک کل باتام را شکوفا کردند. ناگفته نماند که اراده سیاسی رهبران سه کشور، اجماع در تصمیم‌گیری، «همکاری سازنده»^{۴۵} به عنوان اصل حاکم در حوزه بزرگ‌تر «آسه آن» از ارکان موفقیت «باتام» به شمار می‌روند. با استقرار تسهیلات پیشرفته، سنگاپور در سال ۱۹۸۹ به مطرح ساختن «مثلث رشد» پرداخت و خواهان ترکیب و به کارگیری توانمندی‌های موجود در منطقه گردید که بعدها نام «سی‌جوری» (سنگاپور - جوهور - جزایر ریوا با مرکزیت جزیره باتام)^{۴۶} را به خود گرفت. احداث «پارک صنعتی باتامیندو»^{۴۷} با ۵۰۰ هکتار زمین نتیجه اراده وافر اندونزی و سنگاپور در جهت تبدیل

«باتام» به یک قطب بزرگ اقتصادی بود. پارک مزبور توانسته است شرکت‌های بزرگ چند ملیتی و شرکت‌های سنگاپوری را که در فشار هزینه‌های بالا قرار داشتند به سرمایه‌گذاری و تولید در باتام جذب نماید. حفظ ارتباط مستقیم تجاری، مالی و حقوقی و اداری با سنگاپور شرکت‌های مزبور را مجاب ساخته است که با خیالی آسوده در باتام به فعالیت بپردازند (که امتیاز منحصر به فرد سنگاپور را نشان می‌دهد). ایجاد کار برای کشور ۲۰۰ میلیون اندونزی، ارتقاء سطح صنعتی علمی کشور (تأسیس مؤسسات عالی آموزش حرفه‌ای در باتام)، تزریق سرمایه (بخشی از سرمایه‌های حاصله از فعالیت‌های به دست آمده در باتام) به مناطق محروم اندونزی از جمله سوماترا (در مجاورت ریوا)، حضور صنایع مالزی در باتام (تکنولوژی متوسط) و... انتقال تکنولوژی به سه منطقه، گردش سرمایه، تبادل تجارب همگی از امتیازات «مثلث رشد» هستند.

اولین کارخانه به شیوه فوق در سال ۱۹۹۰ تأسیس گردید (نظارت و حضور سه منطقه) و هم اکنون یک هزار و صد و پنجاه شرکت بین‌المللی (چند ملیتی) و منطقه‌ای که از این تعداد ۶۰ شرکت بزرگ چند ملیتی «نظیر فیلیپس، تامسون، سانپور، ماتسوشیتا، سومیتومو، سی گیت، اسمیت و گرونا»^{۴۸} در باتام حضور فعال دارند. باتام در سال گذشته سه میلیارد دلار صادرات داشته و تا پایان سال ۱۹۹۶ (نوامبر ۱۹۹۶) توانسته است شش میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی جذب کرده است و یک میلیون نفر توریست را در سال ۱۹۹۶ پذیرا باشد.

جدا از صنعت، فعالیت‌های تجاری، توریستی، ساختمانی نیز در باتام توسعه چشم‌گیری داشته است. تعداد هتل‌های موجود در باتام ۳۲ می‌باشند که از آن میان ۱۲ هتل ستاره‌دار بوده، پنج زمین گلف را در اختیار دارد، مراکز توریستی با کیفیت بالا را در خود جای داده، مرکز تجاری بزرگ منطقه شده است. (هم اکنون به علت اینکه باتام مرکز خرید بدون هیچ تعرفه می‌باشد، مرکز خرید منطقه شده است)، هزینه‌های بسیار پایین در باتام باعث شده است باتام به یکی از سه منطقه جذاب توریستی در منطقه مبدل شود. امکانات رفاهی و آموزشی در باتام، ساختمان‌سازی ارزان برای کارگران، ایجاد بازارهای محلی (حمل محصولات کشاورزی از سوماترا) همگی در بهبود سطح کارگران نقش داشته است.

باتام با وسعت ۴۱۵ کیلومتری و جمعیت دوست هزار نفری (که پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۰۰ به هفتصد

هزار نفر برسد) دارای هشت بانک دولتی، دوازده بانک خارجی، فرودگاه بزرگ «هانگ نادیم»^{۴۹} با دو باند پرواز برای هواپیمای بزرگ و ۱۵۰ پرواز در هفته (تبدیل به فرودگاه بین‌المللی - در نوامبر ۱۹۹۶ هواپیمایی گارود (هواپیمایی اندونزی)، پرواز جاکارتا - باتام - جده را آغاز کرد)، تعداد ۹۰ هزار نیروی کار ارزان (۶/۷۰۰) روپیه در روز برابر با کمتر از ۳ دلار غیرقابل مقایسه با سنگاپور که هزینه کارگری ده برابر است). احداث ۴۳۲ کیلومتر جاده، ارتباط تمام نقاط «باتام» به یکدیگر (برنامه‌ریزی گردیده که شبکه جاده‌ای باتام در مدت زمان کوتاه به ۷۳۲ کیلومتر برسد). تسهیلات ویزا، ورود و خروج کالا با کم‌ترین مقررات، قوانین سهل واردات و صادرات، قیمت پایین اجاره و خرید زمین و به‌طور کلی تمام تسهیلات زیربنایی و ساختاری، باتام را در آینده به سنگاپوری دیگر مبدل خواهد ساخت، البته سنگاپوری باحفظ ارزش‌های اندونزی. موفقیت باتام آغازی است برای دیگر جزایر حوزه ریوا مثل «بین تان» و «بولان» - کشور هفده هزار جزیره‌ای اندونزی که در منطقه‌ای به وسعت یک میلیون و نهصد هزار کیلومتر گسترده امکانات بی‌شماری دارد.

دولت اندونزی با تزریق یک میلیارد و سیصد میلیون دلار طی زمان بیست و پنج سال زمینه‌های لازم را برای تبدیل باتام به مرکز تجاری، صنعتی و توریستی تبدیل کرده که شش میلیارد دلار سرمایه خارجی را به دنبال داشته است. اراده و شناخت اوضاع و احوال به وسیله رهبران سیاسی اقتصادی کشور، همکاری سازنده در منطقه و تأکید بر «راه آسه آن»^{۵۰}، راهی که در آن کشورهای منطقه در زمان ایجاد مشکل به جستجوی منافع مشترک می‌پردازند و درصدد برنمی‌آیند که خود مسئله را در وهله اول حل نمایند. بلکه با تأکید بر منافع مشترک مسئله ایجاد شده را موقتاً کنار گذارده و به مرور زمان با اشتراک منافع موجود آن را به موضوعی درجه دو و به تدریج بی‌اهمیت مبدل نموده و راه را برای گسترش روابط بیش از پیش فراهم می‌سازند.^{۵۱}

علل موفقیت

- در پایان به ده مورد درخصوص جذابیت‌های جزیره «باتام» برای سرمایه‌گذاری اشاره می‌نماییم:
۱. فرایند سهل و آسان مهاجرت و ورود به باتام با کمترین مقررات.
 ۲. فرایند سهل و آسان ورود و خروج کالا (قوانین مشخص و مستحکم)
 ۳. عدم وجود عوارض واردات
 ۴. عدم وجود مالیات ارزش افزوده
 ۵. قیمت رهن پایین زمین در باتام (قیمت رقابتی)
 ۶. صدور اجازه کار در کوتاه‌ترین مدت و بدون

مقررات زیاد و دست و پاگیر

۷. انتقال آسان ارز خارجی به خارج از کشور
۸. موقعیت استراتژیک، نزدیکی به بازارهای بزرگ و عمده آسیا
۹. تسهیلات مالی حمل و نقل هوایی (فرودگاه هانگ نادیم فرودگاه بین‌المللی است) و دریایی (برخورداری از پایانه‌های دریایی در سطح استانداردهای بین‌المللی)
۱۰. زیر ساخت‌های مدرن با کیفیت بالا در زمینه مخابرات، شبکه مالی جاده و حمل و نقل زمینی، تأمین برق و آب در حد بسیار مطلوب

یادداشت آخر

موفقیت مثلث رشد (مثلث رشد اول)^{۵۲} با مرکزیت «باتام» در دیگر مناطق آسیای جنوب شرقی مورد الگو قرار گرفته است (مثلث رشد شمال و مثلث رشد شرق). اخیراً (مقارن با هفته اول نوامبر ۱۹۹۶) دولت اندونزی بر پایه موفقیت‌های کسب شده در «باتام» با دولت استرالیا وارد قراردادی موسوم به «منطقه توسعه استرالیا - اندونزی» (آی دا)^{۵۳} شد. قرارداد مزبور منطقه «ایریان جایا»^{۵۴} دورترین (شرقی‌ترین) منطقه کشور ۱۷ هزار جزیره‌ای اندونزی را که از محروم‌ترین مناطق کشور است با استرالیا پیشرفته پیوند خواهد داد و ما شاهد شکوفایی این منطقه نیز خواهیم شد.^{۵۵}

هدف غایی ما از ارائه مطالب فوق و تحلیل از موفقیت‌های ... آشنایی با تجارب ارزنده‌ای است که می‌تواند در صورت انطباق‌پذیری درست برای کشورمان مفید قرار گیرد. کپی‌سازی مکانیکی راهی است غلط و عملاً ما را به بی‌راهه خواهد کشانید.

پانوشته‌ها:

1. Institute of Southeast Asian Studies - singapore.
2. The Growth triangle.
3. Batam Island.
4. Batam Industrial Development Authority (BIDA).
5. Singapore - Johor - Riau Growth Triangle.
6. Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).
7. Professor B. J. Habibie.
8. Sijori (singapore - Joha - Riau).
9. South China Sea.
10. Malacca Strait.
11. Bintan (Z) Butan.
۱۲. شاهنده، بهزاد. حکومت و سیاست در کشورهای آسیای جنوب شرقی (سازمان سمت، ۱۳۷۵). صفحات ۱۵۱ و ۱۵۲.
13. Lim Goh Chee, *Singapor's losing edge*, (Mcgtuw Hill,

- بدت ۳۵۰ سال نظامی استعماری نقش به سزایی ایفا کرد.)
- 44 . Batam Industrial Development Authority (Bida).
 - 45 . Constructive Engagement.
سیاست «همکاری سازنده» «آسه آن» هم اکنون به جای اینکه دولت نظامی برمه (میانمار) را در انزوا نگه دارد (به طوری که غرب می خواهد) و از تحولات منطقه دور نگه دارد، با درگیر کردن (وارد ساختن) برمه در صدد تعدیل سیاست‌های آنانشور است که عملاً موفقیت‌هایی را به دنبال داشته است.
 - 46 . SIJORI (Singapore - Johor (Malaysia) - Riau (Indonesia with Batam as nucleus)
نام فوق را پروفیسور حبیبی وزیر صنعت و تحقیقات اندونزی و ریاست سازمان «باتام» بر فعالیت‌های مثلث رشد گذاردند.
 - 47 . Batamindo Industrial Park.
 - 48 . Philips, Thomson, Matsushita, sumitomo, seagate, smith corona.
 - 49 . Hang Nadim Airport
در فرودگاه مزبور تعداد ۱۲ پل سوار شدن مسافر (Loading Bridge) نسبت شده که همگی در باتام با تکنولوژی خارجی ساخته شده است که راه را برای ساخت چنین تکنولوژی‌های پیشرفته به وسیله خود اندونزی فراهم خواهد ساخت. مگر ژاپن فعالیت خود را با صنایع مونتاژ شروع نکرد - ولی در حال حاضر توانسته است مقام دوم قدرت اقتصادی جهان بشود.
 - 50 . ASEAN WAY.
 - 51 . Hoang Anh Tuan. "ASEAN Dispute Management: Implications for Vietnam and Expanded ASEAN", Contemporary southeast Asia, Volume 18, number 1, June 1996, pp. 61 - 65.
 - 52 . The First Growth Triangle.
 - 53 . Australia - Indonesia Development Area (AiDA).
 - 54 . Irian Jaya.
 - 55 . Dr. Behzad Shahandeh "Aida - Spelling a Bright Futue" Iran News November 12, 1996.
 - 1991). pp. 205 - 206.
 - 14 . Liew shin liat *Charting a Global strategy: Cleating Competitive Advantage Through the Growth Triangle, Economic, Bulletin Special Report, November 1994.*
 - 15 . Dr. Behzad Shahandeh "Batam" - *A Vibrant Industrial Gian"*, Iran News, October, 29th Bath, 1996.
 - 16 . *Batam, A Vibrant Development Area*, Iran News, 26 October 1996, Article by Dr. Behzad Shahandeh in the Eye on Greater East Asia, Column (A Weekly Column by the author in Iran News).
 - 17 . Dr. Behzad Shahandeh, A chat with Mr. Soeryohadi Djatmiko, The head BIDA, IRAN News, Nomer 5th, 1996.
 - 18 . Vertical Integration.
 - 19 . Non - Zero Sum Game.
 - 20 . *Batam After Twenty Five Years*, (Batam Authority Publication, 1996).
آقای «گو» هم اکنون نخست‌وزیر کشور جزیره‌ای سنگاپور است.)
 - 21 . ASEAN FREE TRADE AREA (AFTA).
 - 22 . Goh Chok Tong.
 - 23 . Koh Ai'chee, *the Invisible Hand*, (Tends, 28 April, 1994).
 - 24 . Industrial Estates (Parks).
 - 25 . Joint Training Institute.
 - 26 . *Straits Times*, 18 March 1991.
 - 27 . Keppel Industries (singapore).
 - 28 . Mahathir Mohamad (Malaysian Prime Minister).
 - 29 . Pahang state (Malaysia).
 - 30 . Trengganu (Malaysia).
 - 31 . Ng Chee Yuen and Wong poh Kam (1991), "The Growth Triangle", Asia club paper, Tokyo, 1995.
 - 32 . Northern Growth Triangle.
 - 33 . Aceh (Indonesia).
 - 34 . Penang Island (Malaysia).
 - 35 . Eastern Growth Triangle.
 - 36 . Sabah State (Malaysia).
 - 37 . Sulawesi Area (Indonesia).
 - 38 . The Sulu Area (the Philippines).
 - 39 . Pertamina oil Company.
 - 40 . Batam Master plan.
 - 41 . Pacific Bechtel (U.S.).
 - 42 . Nissho Iwai Co. ltd (Japan).

۴۳ . دکتر بهزاد شاهنده، حکومت و سیاست در آسیای جنوب شرقی (سازمان سمت ۱۳۷۵)، بخش مزبور را به هجوم گسترده غرب به منطقه جنوب شرقی آسیا (استعمار هلند به تقسیم فقر در